

Naturreservatet Skuruparken: sammanställning och ämnesuppdelning av remissvar

Sammanfattning av samrådprocessen under 2007 - 2014

Ett första samråd för naturreservatet Skuruparken genomfördes i juni 2007. Efter att inkomna synpunkter sammanställts och utvärderats framtog ett omarbetat förslag.

Det omarbetade förslaget sändes ut på nytt samråd till berörda mark- och stugägare i september 2010.

Förslaget omarbetades åter efter inkomna synpunkter och i december 2011 antogs efter ytterligare justeringar förslaget av Nacka kommunfullmäktige.

Beslutet överklagades till länsstyrelsen som pga formaliafel upphävde beslutet. Ett nytt samråd har därför genomförts under tiden 2013-11-01-2014-01-14.

Som en konsekvens av att en del av de remissvar som inkom den 14 januari 2014 har nu avvikande innehåll jämfört med beslutsunderlag i december 2011. Detta innebär att förslaget i viss mån har omarbetats varpå markägaren och andra sakägare på nytt ges möjlighet att yttra sig om förslaget som upprättats i april 2014.

Sammanfattning samråd 2007

Vid samrådet inkom 34 yttranden. 6 instanser hade inget att erinra mot förslaget. 3 instanser var tydligt negativa till reservatsbildning och 21 instanser var tydligt positiva.

Efter sammanställning av remissvar justerades förslaget till naturreservat genom att dess utbredning i norr minskades så att mark för vägreseptat hamnade utanför reservatsgränsen. Förslaget kompletterades också på sådant sätt att områdets kulturhistoriska värden tydligare lyftes fram i text och bild. Likaså förtydligades att området stugor skulle avvecklas, förutom stugor av stort kulturhistoriskt värde som kunde flyttas till lämplig plats. Skötselplanen justerades så att vissa områden skulle ges en större öppenhet och så att de kulturhistoriska spåren skulle kunna tydliggöras bättre. I övrigt gjordes redaktionella förändringar och förtydliganden i förslaget.

Sammanfattning samråd 2010

Vid samrådet inkom 7 yttranden från sakägare samt 4 övriga yttranden. En sammanställning gjordes gällande yttranden från sakägare. 2 instanser hade inget att erinra mot förslaget. 2 instanser var tydligt negativa till reservatsbildning och ingen instans var tydligt positiv. Av övriga yttranden var 4 tydligt positiva.

Efter sammanställning av remissvar justerades förslaget till naturreservat på ett sådant sätt att tidigare text om att stugor för privat nyttjande inte fick inrymmas inom reservatet till att dessa på sikt ska komma att minimeras.

Sammanställning samråd november 2013 – januari 2014

Följande yttranden har inkommit:

- Amcoff Henrik, närboende
- Boo Hembygdsförening
- BRF Saltängen
- Förbundet för Ekoparken
- Inula Miljö, naturvårdskonsult
- JM AB
- Lantmäterimyndigheten, Nacka kommun
- Länsstyrelsen
- Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
- Nacka energi
- Nacka Hembygdsförening
- Nacka Miljövårdsråd (hänvisar till yttranden från 2007 samt 2010)
- Naturskyddsföreningen Nacka
- Sjölund Britt, stugägare
- Skuruparkens stugägareförening (svarar genom fullmakt för 55 stugägare)
- Skuruparkens vänner
- Trafikförvaltningen, Stockholms läns landsting
- Trafikverket
- Vattenfall eldistribution

Avstår från yttrande/ utan erinran

Vattenfall

Har inga ledningar inom området och har därför inget att erinra.

Stöder / är positiva med kommentarer

- **BRF Saltängen**
Tillstyrker förslaget som är väl avvägt. En skyndsam hantering för laga kraft av reservatet är önskvärd.
Förbundet för Ekoparken
Berömvärt initiativ att skydda området som naturreservat och att i framtiden utveckla Skuruparken.
- **Länsstyrelsen**
Ser positivt på att kommunen bildar reservatet.
- **Nacka hembygdsförening**
Ställer sig positiva till att området blir naturreservat.
- **Nacka Miljövårdsråd**
Tillstyrker bildandet av naturreservat Skuruparken.

Motsätter sig / är negativa med kommentarer

- **JM**
Motsätter sig att reservatet bildas.
- **Skuruparkens stugägareförening**
Motsätter sig inte principiellt ett naturreservatsbildande men framlagt förslag kan föreningen inte acceptera då det ställer stugägarnas lagliga rättigheter och intressen utanför.

Reservatets syfte, föreskrifter och ikraftträdande

- **JM**
Förslaget formulerar inte vad som är särskilt skyddsvärt inom området utan innehåller mycket allmänna beskrivningar kring värden för hela området. Därför är det inte klarlagt att just det föreslagna området har dessa värden. Området är idag tillgängligt för allmänheten med undantag för arrenderätterna. Naturliga stigar och fritt strövande är möjligt. Därtill finns strandskydd. Det är inte nödvändigt att inrätta ett naturreservat för att uppfylla de syften som redovisas. Syftena går att uppfylla utan reservat och där fastighetsägarens och arrendatorens rättigheter beaktas.

JM:s inställning är att beslutet av inrättande av reservat inte sker utifrån miljöbalken utan utifrån politiska ställningstaganden. Proportionaliteten och avvägningen mot äganderätten kränks och kommunen har inte beaktat de inskränkningar som ett naturreservat innebär för JM äganderätt. JM överväger att begära inlösen om Nacka kommun beslutar om inrättande av reservat. Områdets marknadsvärde har värderats till 35-40 Mkr och JM har för avsikt att även begära lösen för 25 % byggmästarvinst.
- **Lantmäterimyndigheten**
Vem som har rätt att bedriva verksamhet bör förtydligas.

- **Länsstyrelsen**

Ett flertal åtgärder nämns i skötselplanen som inte tagits med i B-föreskrifterna, såsom anläggande av stig, uppförande av kafébyggnad, betesdrift, belysningsanordning. Förpliktelser att tåla intrång bör i sin helhet preciseras i reservatsbeslutet. Reservatsförvaltaren har inte undantagits från A- och C-föreskrifter. Reservatsförvaltaren får därför inte fälla träd enligt C1. Vidare bör det övervägas om vissa föreskrifter ska undantas inom eventuella arrendetomter. Text om föreskrifternas ikraftträdande bör uppdateras till nytt regelverk.

- **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden**

På fastighetskartan saknas Sickalön 240:3 som ägs av Brf Skuruhäll.

- **Nacka Miljövårdsråd**

Stöder förslaget, dock bör dämpad belysning tillkomma på vägen i söder. Godtar inte C7, medhavd grill. Önskar omformulering av C6 angående cykling på stig.

- **Naturskyddsföreningen Nacka**

Accepterar ej C7, medhavd grill. Stor risk att smutsiga och varma grillar lämnas kvar.

- **Skuruparkens vänner**

C1, instämmer men önskar förtydligande om hänsyn vid blomsterplockning och att gullvivan ges samma fridlysta status som blåsippan då den lätt blir helt bortplockad. C6, instämmer. C7, kan möjligen gå med på medhavd grill om den används på anvisad plats.

Kommunens kommentarer:

Kommunen menar att förslaget redovisar områdets värden och var dessa är lokaliserade och ett skydd av området i form av naturreservat är befogat. Kommunen anser inte att avvägningen mot äganderätten medför kränkning av den samma. Frågor gällande inlösen behandlas inte i föreskrifter eller skötselplan.

Kommunen anser inte att ett förtydligande av vem som får bedriva verksamhet skall anges i reservatets föreskrifter eller skötselplan. I ett inledande stycke till föreskrifterna anges att dessa inte gäller för arbetsföretag som krävs för åtgärder som framgår av till reservatsbeslutet hörande skötselplan. Kommunen förtydligar att detta innebär att reservatsförvaltaren därmed har undantagits från A- och C-föreskrifter. B-föreskrifter förtydligas enligt synpunkt från länsstyrelsen.

Kommunen menar att föreskrifterna ska gälla inom arrendeområden med förtydligande av text i föreskrift A1 och A2. Text om föreskrifternas ikraftträdande uppdateras enligt länsstyrelsens förslag. Vidare justeras reservatsgränsen så att de smala flikar i väster som ägs av Brf Skuruhäll hamnar utanför reservatet. Gångväg i söder får enligt förslag belysas.

Medhavd grill har genom erfarenhet visat sig minska risken för otillåten eldning på hållmark. Formulering kvarstår.

C6 reglerar att cykling får ske på anlagd väg. Formulering kvarstår.

Kommunen anser att allemansrättens regler kring blomsterplockning ska gälla inom reservatet. Formulering kvarstår.

Reservatets utbredning och gränser

- **Amcoff Henrik**
Anser att reservatsområdet bör minskas i nordväst så att en väganslutning mellan Tranvägen och Värmdövägen kan byggas ut. Detta så att reservatets tillkommande trafik inte kommer att belasta övriga Saltängen.
- **BRF Saltängen**
Viktigt att reservatet inte naggas i kanten då det är relativt litet. Gränsen tar hänsyn till topografi och historia och reservatets värde kommer att stiga än mer med ett alltmer urbaniserat Nacka.
- **Förbundet för Ekoparken**
Det skulle vara värdefullt om den norra delen av Skuruparken som ligger norr om den planerade nya Skurubron sammanlänkas med den södra delen. Den nya bron kan utformas som en klassisks portal och en gångväg kan anläggas som binder ihop de två delarna.
- **Nacka Miljövårdsråd**
Mycket positiva till att förslaget omfattar hela Skuruparken och sträcker sig fram till Tranvägen. Detta möjliggör ett återskapande av caskaderna. Viktigt att reservatet inte ytterligare inskränks där ny Skurubro planeras. Önskar att reservatet även skulle omfatta marken under nuvarande och eventuellt tillkommande Skurubro. Värdefullt naturområde med strandstig skulle då omfattas.
- **Naturskyddsföreningen Nacka**
Vill att reservatet utvidgas mot norr längs stranden, under befintlig och eventuell ny Skurubro. Ett av parkens finaste ekområden lämnas utanför reservatet. I söder bör servitutbestämmelser införas på omkringliggande mark så att framtida exploatering med tex punkthus förhindras. De ljuskrävande ekarna och reservatets syften skulle skadas.
- **Skuruparkens vänner**
Införstådda med ny Skurubro får konsekvenser för reservatets gränsdragning. Minsta möjliga intrång på reservatets område får ske. S 10, avgränsning, bör kompletteras med text ”Det är speciellt den sydvästra delen av parken under det mäktiga berget som är synnerligen skyddsvärd. Där utbreder sig ett unikt ädellövträdsbälte av ek, lind, alm och hassel med marken täckt av blåsippor.”

Kommunens kommentarer:

Kommunen planerar inte någon väg mellan Tranvägen och Värmdövägen och reservatsgräns justeras inte för detta.

Kommunen ser inte att marken norr om väg 222 bör infogas i reservatet då kraftiga barriäreffekter föreligger. Marken i anslutning till väg 222 samt under densamma kommer kraftigt att påverkas då ny Skurubro kommer att byggas. Kommunen anser därför att det är olämpligt att inlemma denna mark i reservatet. Se vidare under rubrik "kommunikation och teknisk försörjning".

Regelverk såsom servitut mm på omkringliggande mark är inte möjligt att hantera inom reservatsbestämmelser eller skötselplan.

Kommunen anser inte att värdering av parkens värden ska infogas under rubrik avgränsning.

Rättelser och förtydliganden

- **Länsstyrelsen**

Beslutskartan och fastighetskartan bör innehålla tydligare teckenförklaringar som bl.a. tydligt visar fastighetsgränser. Målformulering om att antalet stugor på sikt ska minimeras under rubrik intresseprövning är inte en del av denna och bör strykas.

- **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden**

Förordnandekartan visar endast stadsplan 38. Gällande stadsplan 55 och 10 som gäller för reservatets allra västligaste delar saknas. Dessa anger mark för park, bostadsändamål och gata. Reservatsförslaget bör tydliggöra om det avses göras planändringar för att ovanstående planer inte ska vara i konflikt med reservatet.

- **Skuruparkens vänner**

Under överensstämmelse med översiktsplanen och detaljplan bör texten ändras till "strandkydd gäller för största delen av området". Odlingshistoria på sid 17. Uppskattar den tänkvärda inledningen. Vill stryka sista raden "troligen inom vad som idag är båtuppläggningsområde" De historiska kartorna visar ett annat läge och därtill har vi landhöjningen. Ifrågasätter förfarandet med zonerings på beslutskartan. Noterar att zonen minskats från förslaget 2007 vilket kan leda till lösningar.

- **Trafikverket**

På sid 10 står under avgränsning "vägverket" och "arbetsplan". Detta bör ändras till "trafikverket" samt "vägplan".

Kommunens kommentarer:

Beslutskartan samt fastighetskartan förtydligas så att de blir mer lättolkade. Text under intresseprövning justeras.

Reservatsgränsen justeras så att de smala stråk utmed Tranvägen i väster som är detaljplanelagda hamnar utanför reservatsgräns. Parkmark inom stadsplan 38 kvarstår inom reservatet.

Ny översiktsplan har antagits av kommunen sedan förslaget togs fram. Text anpassas till gällande översiktsplan. Exakt landhöjning samt vilka muddringar som utförts inom området är inte klarlagt. Texten justeras så den blir mer allmän. dvs formuleringen om ”troligen inom båtuppläggningsområdet” tas bort. Kommunen anser att zonerings på beslutskartan är ett bra sätt kunna bygga ut ett ev. kafé i framtiden.

Nomenklatur ändras i enlighet med synpunkt från Trafikverket.

Stugorna

- **Boo Hembygdsförening**
Anser att privatisering, exploatering, utökad bebyggelse och dåliga sanitära förhållanden snarast måste upphöra. Önskar tydligare formuleringar kring att de privatägda fritidshusen på sikt ska avvecklas.
- **Förbundet för Ekoparken**
En mängd olagligen uppförda byggnader bör, med något undantag, avlägsnas.
- **Inula Miljö**
Otänkbart att ha kvar stugorna och privatiserade tomter med påföljd av okontrollerade avverkningar. Kanske kan något av husen bevaras och göras tillgängligt för allmänheten.
- **JM**
Inom området finns sedan 1930-talet fritidshus. Uppger att det idag finns 68 separata avtal om bostadsarrende mellan de olika ägarna av fritidshusen och fastighetsägaren JM. För närvarande är två arrendeställen vakanta. Arrendeavtalen löper på 15 år i sänder och för bostadsarrenden gäller ett direkt besittningsskydd. Detta innebär rätt till förlängning vid avtalstiden utgång utom i lagen särskilt föreskrivna fall. Rättighet finns för 68 st arrendatorer avseende delar av det markområde som kommunen nu vill besluta om naturreservat för. Anser att kommunen har under lång tid varit medvetna om betydelsen av arrenderättigheterna. Vid beslut om naturreservat måste kommunen expropriera de enskilda arrendatorerna arrenderätt alternativt driva process i arrendenämnden. En sådan process kan inte föras förrän tidigast 2027-2028. Föreslagna reservatsföreskrifter hindrar inte fortsatt användning. Om skötselplanens intention om öppna markområden ska skapas sker detta på bekostnad av bostadsarrendena.
- **Lantmäterimyndigheten**
De stugor som är lämplig att bevara bör ritas in på beslutskartan så att stugägarna vet vad de kan vänta sig gällande begränsningar av nyttjande.

- **Länsstyrelsen**

Bedömer att berörda arrendatorer har påtagliga enskilda intressen inom föreslaget reservat. Kommunens sammanfattning av intresseprövning är inte tydlig nog med avseende på hur de privata stugorna förhåller sig till föreslaget reservat. Underlaget för intresseprövningen är bristfällig.

Syftesbeskrivningen för reservatet är otydlig- ”aktiviteter och inslag som innebär privatisering av mark och som därmed minskar rekreativsvärdet får dock inte inrymmas inom reservatet” Gäller detta avveckling av befintliga inslag eller tillkomst av nya? Innefattar detta befintliga stugor? Därför oklart i vilken mån stugägarnas enskilda intressen påverkas av reservatsbildning. Även oklara uppgifter i skötselplanen gällande stugorna och dess framtid.

Uppgifterna är alltför knapphändiga för ge att en heltäckande bild av hur området används idag. Reservatsdokumentet bör tillfogas uppgifter om stugornas antal, lägen och utbredning, hur länge de funnits, vilken funktion de fyller, hur arrendeavtalen är utformade, vilka markområden som omfattas, vilka övriga rättigheter arrendatorerna har och hur de påverkas av reservatsbeslutet. Om kommunen har för avsikt att avveckla stugorna är detta en sådan inskränkning av enskild rätt att det bör regleras i föreskrifterna.

Länsstyrelsen dock tveksam till att dessa har så påtaglig negativ påverkan på rekreativsvärdet att det finns skäl till att minimera dess förekomst, dvs huruvida inskränkningarna i de enskilda rättigheterna kan motiveras utifrån att syftet med skyddet ska tillgodoses. Ser det dock som rimligt att förhindra standardhöjning såsom avlopp och genom förtydligande av A1 även tillbyggnad. Tydliga gränser mellan allmänna och enskilda områden bör finnas och klargöras. Hemfridszon vid stugor kan exempelvis preciseras utifrån eventuellt befintliga tomtavgränsningar. Sådana zoner är normalt byggnadsutbredning på marken eller inkluderande eventuell uteplats i direkt anslutning.

- **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden**

Stugbebyggelsen är kortfattat beskriven. En bedömning av skyddsvärdet hos arrendestugorna gjordes av kommunantikvarien 2013. Denna bör kunna ligga till grund för att fördjupa avsnittet om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Stugorna har i denna utredning indelats i fyra kategorier som syftar till att beskriva utvecklingen av området och man kom fram till att representanter för varje kategori bör bevaras. Reservatsförslaget saknar tydligt ställningstagande till hur man ser på ett eventuellt bevarande av delar av bebyggelsen. Reservatsförslaget anger att enstaka stugor kan inrymmas inom zon 2 på beslutskartan. Två av de mest bevarandevärda stugorna ligger inom denna zon. Utanför denna finns den första vikstugan samt ytterligare tre stugor som är särskilt intressanta.

- **Nacka hembygdsförening**

De stugor som finns i parken bör skyndsamt rivas eller tas bort på annat sätt, endast några få med kulturhistorisk värde bör behållas. Inga tillstånd till nybyggnation eller tillbyggnad bör ges fram till bildandet av reservatet.

- **Nacka Miljövårdsråd**

Anser att stugorna ska tas bort. Har ända från början haft tillfällighetskaraktär genom ettårskontrakt. Privatiseringen hindrar på ett olyckligt sätt framkomligheten för allmänheten. Tveksamma till att förslaget inte tar tydlig ställning då de påverkar skötselplanen.

- **Sjölund Britt**

I förslaget framgår inte att det finns 69 stugor med bostadsarrende. Detta är vilseledande. Stugorna utgör ett karakteristiskt och viktigt inslag och det är orimligt att skötselplanen inte omfattar dessa. Ett särskilt skötselområde beskrivande hur stugorna ska inrymmas i reservatet bör tillkomma.

- **Skuruparkens stugägareförening**

Instämmer i länsstyrelsen yttrande beträffande att berörda arrendatorer har påtagliga enskilda intressen samt att om kommunen har för avsikt att avveckla stugorna är detta en sådan inskränkning i enskild rätt att det bör regleras i föreskrifterna. Stugorna är ett naturligt inslag i Skuruparken sedan 70 år tillbaka och omfattas idag av bostadsarrenden löpande på 15 år med rätt till förlängning. Förvånande att en borgligt styrd kommun undviker att reflektera över dessa enskilda intressen. De förlängda arrenden som erhållits ger goda incitament för stugornas omvårdnad. Tidigare ettåriga arrenden utgjorde klar begränsning för intresse för underhåll. Trots detta har stugägareföreningen tidigare bekostat vägunderhåll, slagning av ängar, byggande av barnvagnsramper, utsättning av bänkar, städning etc.

Stugorna är för de flesta ett självklart inslag och för många av stort kulturhistoriskt värde, vilket bekräftas av kulturnämndens utredning och vilja att bevara typstugor. Kan inte se hur de små stugorna utgör hinder för andra besökare. Enligt stadgar får staket eller inhägnader inte uppföras och på 70 år finns vad man vet inga incidenter där besökare hindrats från att röra sig fritt. Staket som satts upp ska tas bort och de nya femtonåriga arrendena ger för första gången stugägareföreningen påtryckningsmedel då arrende kräver medlemskap i föreningen.

- **Skuruparkens vänner**

Anser att kommunen bör hålla fast vid sina ställningstaganden från 2007 och 2010 där man skrev att stugorna kommer att avvecklas och kompromissen där det står att de på sikt ska minimeras bör strykas. Formuleringen är otydlig och den kan förslagsvis ändras till "De privata fritidshusen ska på sikt avvecklas, eftersom de har negativ påverkan på rekreationsvärdet". Detta överensstämmer med reservatets syfte. Föreslår att meningen på s 34 stryks som anger att enstaka stugor kan inrymmas inom zon 2. En eventuellt bevarad stuga av kulturhistorisk värde bör inte läsas till zon 2.

Kommunens kommentarer:

Målformuleringen om att antalet stugor på sikt ska minimeras tas bort.

De tidigare kortfattade texterna om stugorna förtydligas i enlighet med länsstyrelsens samt Miljö- och stadsbyggnadsnämndens synpunkter. Detta gäller såväl intresseprövning, syfte samt uppgifter i skötselplanen. Karta visande stugornas läge samt sammanfattad information om stugorna från kommunantikvariens bedömning av skyddsvärda stugor i Skuruparken från 2013 infogas i förslaget. Föreskrift A1 samt A2 förtydligas så att större standardhöjningar inte får utföras.

Kulturhistoria, engelsk landskapspark

- **Boo Hembygdsförening**

1 Positivt att de kulturhistoriska värdena, tex den engelska parken, tydligare har lyfts fram.

- **Förbundet för Ekoparken**

Intresset för denna parkepok är mycket stort och det ligger ett stort värde i att bevara Skuruparken.

- **Inula Miljö**

Väsentligt att karaktären av promenadpark bevaras med de väl planerade stigsystemen.

- **Naturskyddsföreningen Nacka**

Återskapande av bäcken och caskaderna av intresse att utreda. Strömmande vattendrag finns det inte gott om idag.

- **Skuruparkens stugägareförening**

Anser att förslaget innehåller så många oklarheter, spekulationer och motsägelsefulla skrivningar att det går att resa tvivel om huruvida det någonsin funnits en engelsk park av den typ förslaget beskriver. Idag finns inga likheter med det man i förslaget kallar engelsk park. En förvandling i denna riktning skulle medföra stora kostnader för röjning och underhåll. Dagens öppna ytor är ett resultat av stugägarnas arbete under drygt 70 år. De senaste två åren har tidigare slagna ängar pga de tillfälliga bestämmelserna slyat igen. Ingen nu levande Nackabo vet hur den sk engelska parken, om den funnits, sett ut. I förslaget beskrivs att områdets kulturhistoriska värde framförallt består av dess historia som engelsk landskapspark samt att området utgör den centrala delen av en historisk engelsk landskapspark. Att Råbergh kartlade promenadstigar är dokumenterat men vad som övrigt gjorts är oklart i förslaget. FM Pipers ritningar berör bara de delar som idag ligger norr om bron. För södra delen finns bara spekulationer, för området står även i förslaget att kulturpåverkan var begränsad. Finner beskrivningar av spår som finns kvar från parken som smått komiska. Rester av vägbankar finns det gott om då området brukats som hag- och utmark, friluftsområde och stugområde under två-trehundra år. Hasselbestånden sägs visa på förändring av de naturliga bestånden, vilket inte ger belägg för att de planterats av Råbergh. Spår i vegetation kan likagärna ha tillskapats av stugägare eller vara stormskador. Spräckta klippblock finns det gott om och troligen har de spräckts av istid och inte av Råbergh. Några ovedersägliga spår av anläggningar finns inte

utöver kartan och de beskriva promenaderna. Om således beskrivandet av promenadstigar i hagmark är det samma som att anlägga engelsk park torde förslaget skötselplan utgöra en smärre våldtäkt på Råberghs intentioner med avverkning, röjning, stubbfräsning, ringbarkning, frihuggning etc. En 4H-gård skulle gynna parken och Nackas barn och föräldrar långt mer än en ålderdomlig promenadpark.

- **Skuruparkens vänner**

Uppskattar skildringen av engelsk landskapspark och kulturlandskapet i förslaget. Under prioriterade värden bör texten ”den centrala delen” ersättas med ”landskapsdelen”. Håller med om att området kan betecknas som en enhet där det finns svårighet att gradera det kulturhistoriska värdet inom delområden. Den västra delen och hela den södra delen samt den nordöstra delen har de högsta naturvärdena främst genom de gamla stora ekarna, något som framgår på naturvärdeskartan. Då bör de också ha de största kulturvärdena på kulturvärdeskartan. Så är ingalunda fallet eller endast till viss del. Vägen runt hela parken från väst till öst som Råberg uttritat och som Linnerhielm färdades på och som till stor del finns kvar idag, borde också ingå i högsta kulturvärdesklass. Den kulverterade bäcken från Bastusjön skulle på något ställe kunna öppnas upp, även om de lovprisade cascaderna inte kan återskapas. Detta skulle ge ett livfullare landskap.

Kommunens kommentarer:

Kommunen anser att den beskrivning som föreligger med avseende på områdets kulturhistoria samt den engelska landskapsparken är välbalanserad. En engelsk landskapspark är i sin grund ett förskönat natur- eller beteslandskap där dess inneboende värden lyfts fram och förstärks. Detta anses vara en rimlig skötselnivå för denna anläggning. Höga naturvärden sammanfaller ibland med höga kulturhistoriska värden, men det är inte en självklarhet. Kommunen anser därför att natur- och kulturhistoriska värden ska redovisas separat så som det är gjort i förslaget.

Skötsel och naturvård

- **Inula Miljö**

Parken har stor vikt som länk i det eklandskap som tidigare varit mer framträdande och vars länkar blir allt svagare. Skuruparken är definitivt en värdekärna som borde ha en natura-2000-status. Av stor vikt att få igång skötselarbetet för utveckling av områdets redan höga naturvärden.

- **Nacka Miljövårdsråd**

Återskapa kulturlandskapet med lundar, hagar, öppna gräsmarker och öppna stränder. Låt inte skogen ta överhanden. Motsätter sig kapning av ekkronor för utsikt. Naturvärdesbeskrivningen bör kompletteras, nuvarande har för snäva perspektiv. Den tidigare markanvändningen, beteslandskapet, bör vara utgångspunkt. Naturvärdeskartan utgår från aktuellt trädbestånd och sätts alltför lite samman med tidigare markanvändning och nivåskillnader. Vilka är

kriterierna för de tre naturvärdsklasserna? Endast biologiska värden? Beskrivningar sätts inte i samband med tidigare odlingslandskap och vad som då varit åker, äng eller bete. Detta kan studeras i historiska kartor och framtaget underlagsmaterial för reservatet. Vi hoppas på att detta inarbetas i kommande skötselplan. Det betespräglade landskapet är en förutsättning för de gamla ek- och tallmiljöerna med rödlistade arter. Kulturvärden och rent biologiska värden bör kopplas samman och fler samt mer konkreta skötselområden med sinsemellan olika förutsättningar bör läggas till. Området ”blandskog” alltför stort och generellt. I detta ingår bla tidigare odlingsmark som inte bör få växa igen. Skötselplanen bör ange hur stugtomter ska återställas. Stränderna beskrivs till övervägande del skötas som skog vilket kommer att ta bort sikten. Stränderna bör i möjligaste mån hållas öppna som på beteslandskapets tid. Motsätter sig att skötseln av skogen ska ge upplevelse av ”orördhet och naturkänsla”. Ska landskapet växa igen med skog utöver öppet område i mitten? Balans mellan ett återskapat kulturlandskap och värdefulla träd- eller skogsmiljöer bör eftersträvas. Vilket kriterium har används vid öppen mark och dess gränssättning? Förordar att lantmäterikartor och terrängstudier i form av odlingskanter. Möjligheter till bete bör undersökas som komplement till slåttern.

- **Naturskyddsföreningen Nacka**

Nästa generations gammelträd av ek och tall måste säkerställas. Detta bör lyftas fram som ett prioriterat värde. Det historiska landskapet bör kopplas tydligare till dagens landskap. Stöder den föreslagna skötselplanen, men vill förtydliga att även den sk triviallövs skogen har sina värden. Rödlistad mindre hackspett är beroende av klen lövved och föryngring av ek är viktig och bör betonas. Skötselplanen anger att död ved ska lämnas i möjligaste mån. Borde istället stå att all död ved ska sparas så som det står i avsnittet för hållmarktallskog. Även gamla grova tallar bör frihuggas för gynnande av reliktbocken. Möjligheter till bete bör undersökas som komplement till slåttern.

- **Skuruparkens stugägareförening**

I ett gott framtida samarbete kring ett naturreservat -med stugor- skulle kommunen och stugägareföreningen kunna föra fruktsamma samtal om skötseln av parken. Den unika flora och fauna är ett direkt resultat av kolonistugornas samarbete med parkens biotoper. Trädgårdsväxter som förvildats pryder nu området, ängar har slagits med lie vilket gett grund för sällsynta åkerväxter, områden kring ekar har slyröjts. Samtidigt har andra områden fått bevara sin karaktär av orörd löv- och urskog vilket lockat en mycket rik fauna till parken. Detta har utvecklats med stugorna i parken, stugägareföreningen kan inte se hur en ev. engelsk park skulle bidra positivt till den breda floran och faunan. För parkens unika flora och fauna skulle föreslagna skötselplan innebära en katastrof, särskilt skrivningarna om hur död ved ska hanteras. Ekbocken inom området är beroende av döende ek och

föreslagna röjningar av sly och småskog på bergssidor skulle ödelägga parkens största grävlingstryt. Om kommunen vill ha tillbaka 1700-talets hag- och ängsmark vore det bättre att bygga en 4H-gård och beta området. Skötselplanen bör kompletteras med en budget för genomförande och drift. Det blir inte billigt att genomföra den park som föreslås.

- **Skuruparkens vänner**

Framförde 2007 kritiska synpunkter som kvarstår: Kulturlandskapet med lundar, hagar, öppna gräsmarker och öppna stränder bör återskapas. Låt inte skogen ta överhanden. Naturvärdesbeskrivningen med generella naturtyper är för snäv och bör kompletteras. Naturvärdesklasserna 1-3 och dess kriterier för bedömning bör tydliggöras. De generella naturtyperna tar alltför liten hänsyn till tidigare markanvändning- vad har varit åker, slätteräng och betesmark? Den tidigare markanvändningen bör lyftas fram och inte som nu anges som endast blandskog. Det betespräglade kulturlandskapet bör återskapas. Skötselplanen bör indelas i fler och mer konkreta skötselområden. Kartan bör kompletteras med höjdkurvor. Skötselplanen bör ta ställning till hur ”stugtomterna” ska återställas. Ekkronor bör inte kapas för att erhålla fri sikt. Stränderna ska enligt förslaget till övervägande del skötas som blandskog. Detta innebär att sikten mot vattnet blir skymd. Vi önskar att stränderna hålls öppna som på beteslandskapets tid. Enligt reservatsförslaget ska skogen skötas för att ”stärka upplevelsen av orördhet och skogskänsla”. Ska endast ett område mitt i parken förbli öppet? Vi motsätter oss att så stora delar ska växa igen med skog, vi önskar en bättre balans mellan återskapandet av kulturlandskapet och värdefulla träd- och skogsmiljöer. Vad är remissförslagets kriterium för öppen mark och dess gränssättning, kommer det äldre kartmaterialet och terrängstudier att användas för att besluta detta? Utredning bör göras om den föreslagna slättern kan kompletteras med betesdjur.

Skötselplanen är kortfattad och förutsätter många avgöranden på plats. För ett verkställande av skötselplanen bör sakkunniga på engelska landskapsarker och kulturlandskapet anlitas, förslagsvis en landskapsarkitekt för de estetiska frågorna och en biolog för den biologiska mångfalden.

Skötselområde 1. Öppen gräsmark. Önskar inte flerskiktade bryn som mål utan en mer successiv övergång från öppen till sluten mark. På vissa ställen kan buskar och snår vara kvar för djurlivet. Skötselområde 3 Ädellövlundar. Ett mindre kärnområde kan betecknas som ädellövlund. Övriga områden bör öppnas upp med hänsyn till det äldre trädbeståndens utveckling, främst ek och tall. Överensstämmelse med naturvärdesklass 1 bör beaktas. Övrig gallring och skötsel som skötselområde 2. Halvöppen gräsmark. Strandnära promenadstråk bör öppnas upp.

Kommunens kommentarer:

Då flera av remissinstanserna hänvisar till eller åter bifogar de synpunkter som framfördes 2007 har också flertalet av de synpunkter som då framfördes tidigare bemötts och inarbetats i det förslag som nu är framtaget. Skötselplanen har efter samrådet 2007 i flera steg justerats så att områden fått en större öppenhet och så att de kulturhistoriska spåren bättre kan tydliggöras.

Kommunen anser att det förslag som nu föreligger har en välbalanserad skötselplan, med en god avvägning mellan natur- och kulturhistoriska värden.

Rekreation och friluftsliv

- **Förbundet för Ekoparken**
Gångvägar bör renoveras som naturstigar, sly behöver röjas, stränder rensas och ekar frihuggas.
- **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden**
Reservatsförslaget visar dålig koppling till grönstrukturprogrammet. Flera upplevelsevärden från grönstrukturprogrammet saknas i reservatsförslaget. I detta anges också strandpromenad genom parken. Viktigt att denna kopplas samman med gångtrafiken från söder och norr. Också viktigt att koppla samman reservatets stigar med omkringliggande gångmöjligheter från bostadsområden i väster och söder.
- **Nacka hembygdsförening**
Inom zon 2 bör man vara mycket återhållsam med tillstånd till åtgärder.
- **Nacka Miljövårdsråd**
De fina utsiktsplatserna öster om ravinen samt på det mäktiga berget i väster bör iordningställas med bättre stigar och utsiktsplatser. Positiva till kafé. Möjligheter för bad, ev. från badbrygga bör undersökas. Önskar även bättre möjligheter för jogging. Positiva till rekonstruktion av äldre gångvägar. Den södra delen bör först prioriteras så att den blir mer lättframkomlig. Förvånansvärt få av de stigar och vägar som visas på de historiska kartorna finns med på skötselplanekartan 2. Betydelsefullt att det finns tydliga skyltar och informationstavlor.
- **Naturskyddsföreningen Nacka**
Informationsskyltar och pedagogiskt material bör ta upp såväl naturvärden som historisk landskapsanvändning och tex förklara bakgrunden till bredkroniga ekar, inte bara att de finns.
- **Skuruparkens stugägareförening**
Berörda handikapporganisationer bör få ge sin syn på förslaget avseende tillgänglighet. Rullstol eller barnvagn nämns inte, hur ska man nå utsiktsplatserna?
- **Skuruparkens vänner**
Gångvägar, belysning. Håller med om belysning av huvudgångstråk, men anser att den ska vara så diskret som möjligt och så skonsam för hälsan som

möjligt. För att inte störa sommarhalvårets ljusa kvällar och nätter föreslår vi att belysningen endast är tänd under vinterhalvåret. Råbergh och Piper var före sin tid- de föregrep ett rekreationsbehov som blivit allt större och viktigare i det moderna samhället.

Kommunens kommentarer:

Reservatsförslaget använder delvis en annan nomenklatur än grönstrukturprogrammet. Förslaget som sådant överensstämmer dock med programmet och motstridiga uppgifter finns inte. Den strandpromenad som visas i grönstrukturprogrammet finns med som gångväg i reservatsförslaget. Reservatsförslaget visar idag stigar och gångvägar som ansluter mot intilliggande. Förslaget kompletteras med hänvisning till grönstrukturprogrammet under rubrik överensstämmelse med ÖP och DP och rubriken kompletteras. Enligt skötselplanekartan får ytterligare historiska parkgångar anläggas utöver de som visas på kartan. En kommunal badplats är inte lämpligt inom området då båttrafiken i sundet är intensiv.

Informativa skyltar om områdets natur- och kulturvärden kommer att tas fram. Områdets gångvägar planeras att rustas upp så att underlaget gör att det blir lättframkomligt. Områdets topografi medför dock att inte samtliga platser, såsom utsiktspunkterna på bergstopparna, kommer att gå att nå på lättillgängligt vis.

Parkens belysning regleras i reservatsföreskrifterna på ett sådant sätt att det anges var parkbelysning får uppföras. Exakt hur denna kommer att utföras beslutas då projekteringen av den samma görs.

Kommunikation och teknisk försörjning

- **Miljö- och stadsbyggnadsnämnden**
Översiktsplanen anger ny tunnelbanesträckning norr om planerad Skurubro. Det kan dock inte uteslutas att eventuell tunnelbana kan komma söder om bron och på så sätt komma att beröra det föreslagna naturreservatet. Reservatet behöver visa lösningar för reservatets behov av trafikförsörjning och parkering, både för biltrafik och gång- och cykeltrafik.
- **Nacka energi**
Möjligheten att förlägga kablar för framtida parkbelysning eller kafé bör möjliggöras.
- **Naturskyddsföreningen Nacka**
Ny Skurubro kräver störst möjliga hänsynstagande till Skuruparkens natur- och upplevelsevärden. Bullerskydd och tyst asfalt kan minimera bullerstörning.
- **Skuruparkens stugägareförening**
Ett kafé har tidigare drivits av stugägareföreningen och Stockholms sjukhem. Detta stängdes av kommunen pga regler gällande serveringstillstånd och va-

anläggning. Ett nytt kafé torde falla inom samma regelverk med krav på kommunalt vatten och avlopp.

- **Trafikförvaltningen SLL**

Arbetar med en förstudie angående tunnelbanans förlängning till Nacka samt en idéstudie av förlängning till Orminge. I denna utreds olika dragningar vid Skurusundet. En naturreservatsbildning ska inte omöjliggöra en framtida tunnelbaneutbyggnad. Därmed behöver gränserna justeras. Föreskrifterna på sid 6 bör förtydligas för att inte omöjliggöra utbyggnad av tunnelbana på samma sätt som normal drift och underhåll tillåts för väg 222. Föreskrift A1, A12, A14, A15 samt A16 är inte förenliga med utbyggnad av tunnelbana. Förtydligande bör tillkomma om att tillåtelse för tunnelbaneanläggande gäller framför dessa förbud. A16 refererar till spårväg i tunnel enligt ÖP. Detta behöver uppdateras då det förmodligen hänvisar till äldre ÖP. På s 10 bör också anges att ny eventuell tunnelbanebro kan komma att anläggas.

- **Trafikverket**

Det är bra att det i föreskrifterna står att dessa inte ska utgöra hinder för normal drift och underhåll av väg 222. En ny vägplan för en ny bro är under framtagande. Det är av yttersta vikt att reservatsbildningen inte försvårar dess genomförande. Handlingarna beskriver inte påverkan av buller från väg 222. Detta bör tillkomma. Halterna för PM10- och NO2 ligger i övre utvärderingströskeln i förhållande till miljökvalitetsnormerna för luft i detta område. Kommunen bör värdera detta i förhållande till människors vistelse och även utreda vilka åtgärder som krävs för att klara miljökvalitetsnormerna. Vägverket framförde 2007 vikten av att skyddsavstånd mellan väg och reservatsgräns är minst 50 m. Det är svårt att i förslaget avgöra om så är fallet. Det är av yttersta vikt att kommunen säkerställer att det vägområde som inritats är det gällande för nya Skurubron med anslutning. Innan laga kraftvunnen vägplan ska kommunen använda sig av gränserna i vägutredningsområdet. Detta så att tex bullerskärmar inte kan komma i konflikt med reservatsområdet.

Kommunens kommentarer:

Föreskrifterna kompletteras med text om att utbyggnad av tunnelbana inte får förhindras. Reservatet bedöms inte få en markant större trafikmängd än idag. De parkeringar som idag finns utmed Tranvägen uppfyller dagens behov och bedöms göra så även i framtiden. Föreskrifterna justeras så att ledningsdragning för belysningsanläggning får göras. Ledningsdragning inom zon 2 är tillåtet efter tillstånd enligt A12.

En ny vägplan för ny Skurubro är under framtagande. Förslaget kompletteras så att gränsen mot väg 222 i framtiden kan komma att justeras om den färdiga vägplanen fordrar detta.

Området är redan idag ett välbesökt rekreationsområde och kommunen arbetar för närvarande med hur man i framtiden ska kunna få ner de halter av skadliga ämnen som

ligger högt enligt miljökvalitetsnormerna. Kommunen ser dock inte att detta är ett arbete inom reservatsbildningsprocessen. Den gräns som föreslås i norr mot väg 222 följer dagens gällande fastighetsgräns. Avståndet till vägen varierar. Förslaget kompletteras med att gränsen mot väg 222 i framtiden kan komma att justeras om den färdiga vägplanen fordrar detta.

Övrigt

- **Boo Hembygdsförening**
Stöder remissyttrande från Skuruparkens vänner.
- **Inula Miljö**
Beklagligt att ärendet dragit ut på tiden och att åtgärder vidtagits som motverkar syftet med områdets skydd.
- **JM**
Vid beslut om naturreservat berörs nästintill all mark som tillhör JM AB. JM som haft som avsikt att exploatera sin fastighet blir förhindrad att bygga. JM:s fastighetsinnehav blir onyttigt och synnerligen olägenhet uppstår för JM. JM överväger att, för det fall reservatet bildas, begära inlösen av fastigheterna. Områdets marknadsvärde har värderats till 35-40 Mkr och JM har för avsikt att även begära lösen för 25 % byggmästarvinst. Till denna kostnad tillkommer kostnad för kommunen för att lösa frågan med arrendatorerna.
- **Skuruparkens stugägareförening**
Önskar ha klargjort i vilken roll Gunilla Ingmar deltagit inom ramen för utredning. Ingmar representerar så vitt föreningen vet inget kommunalt organ och hennes akademiska bakgrund eller lämplighet att göra fördjupande studier av det historiska landskapet är inte klarlagt. Föreningen vill veta om och när detta uppdrag beslutades samt på vilka grunder. Såvitt föreningen vet representerar Ingmar enbart enskilda intressen, föreningen Skuruparkens vänner, vars aversion mot stugorna är väl dokumenterad. Saknas klarlagt uppdrag från kommunen hävdar föreningen jäv i utredningens förslag då inga andra enskilda intressen erbjudits delta.
- **Skuruparkens vänner**
Sammanfattning av vad de menar hänt mellan fullmäktiges reservatsbeslut 2011 och 2014. Menar att JM under överklagandetiden saboterat reservatet genom att teckna 15-årskontrakt med stugägarna vilket nu ger dem rätt att disponera tomt för odling eller byggnation. Svartbyggen har tillkommit. Renoveringar pågår. Vägar har körts sönder. Fritidshus utbjuds till försäljning. Kommunen framstår som passiv och avvaktar laga kraft för reservatet. Kommunen har som tillsyningsmyndighet skyldighet att ingripa mot åtgärder som strider mot det interimistiska förbudet och som skadar det blivande reservatet. Olyckligt att 10 år efter bildandet av Aktionsgruppen Rädda Skuruparken stå inför ett av länsstyrelsen upphävt reservat och förseningar pga kommunens brister i hanteringen. Efterlyser krafttag för att vända

utvecklingen, samordning mellan kommunens enheter samt tydlig vision och långsiktigt helhetsgrepp.

Det interimistiska förbudet löper ut december 2014 och det är därför skäligt att se över formuleringarna. Anser att förbudet inte ska gälla det som anges i A-föreskrifterna. Detta är tandlöst då reservatet ej vunnit laga kraft. Förbudet bör gälla i överensstämmelse med 7 kap 24 § miljöbalken: "Åtgärder som förbjuds är de som strider mot reservatets syfte." Anser slutligen att det är angeläget att de olika parterna i Skuruparken möts för att nå en lösning i Skuruparksfrågan.

Kommunens kommentarer:

Synpunkterna gäller inte önskade revideringar av det framtagna förslaget.